

KÖNYV

A sokféleség dicsérete

Umberto Eco: A tökéletes nyelv keresése

Az európai emberiségnek van egy ősi-örök álma: hogy egyetlen, egyetemes és tökéletes nyelven beszélhessen embertársaival. Mítoszaiban erre az egyetemes és tökéletes nyelvre emlékszik vissza, utópiáiban ezt az egyetemes és tökéletes nyelvet konstruálja meg. Ez az álom: az európai kultúrtörténet elidegeníthetetlen alkotóeleme; aki ennek az álomnak a történetét megírja: az európai kultúrtörténet egészéhez szolgáltat becses adalékot tehát.

A kortárs nemzetközi kulturális elit legcsillogóbb szellemeinek egyike, a bolognai szemiológusprofesszor és posztmodern regényíró, *Umberto Eco* most összefoglalta nekünk ezt a történetet. Mit mondjunk: munkája súlyos, nehéz, ezoterikus, de izgalmas, mulatságos, sőt megható könyvet eredményezett.

Hogy súlyos, nehéz és ezoterikus könyvet, egyáltalán nem meglepő. Kétezer év szellem- és filozófiatörténetét kellett áttekintenie benne egyetlen különös szempontból: a tökéletes nyelv keresésének kísérletei szempontjából. A történet szövege két főszálból van összesodorva: a mítoszokéból és az utópiákéból. A mítoszok – jellemzően az antikvitás és a középkor idején – azt mondják: a tökéletes nyelv valamikor létezett, csak az idők folyamán megfeledkeztünk róla – az a dolgunk hát, hogy újra fölfelezzük. Az utópiák – tipikusan az újkorban – azt állítják: a tökéletes nyelv soha nem létezett, de megteremthető – az a feladatunk, hogy a jövőben föltaláljuk.

Hogy a könyv ugyanakkor iz-

galmas, mulatságos és megható is, az jóval figyelemreméltóbb. Az álom ugyanis a lehetetlen után vágyakozik, a mítoszok a lehetetlen fölfedezéséről mesélnek, az utópiák a lehetetlen föltalálásáról spekulálnak. Az európai ember ugyanis szükségképpen nem egy-, hanem soknyelvű: Európa éppen a nyelvek sokaságán keresztül létezik. A tökéletes nyelv keresése mégsem tökéletes kudarc azonban. Kacsaringói közvetve számos logikai, nyelvészeti és természettudományi eredményhez vezetnek el. Mind-egyre föléledő kísérletei pedig közvetlenül életben tartják a különbségeken túli egység vágyát és tudatát.

A könyv állítólag a következőképpen született meg. Ecót, a legismertebb európai értelmiségiek egyikét megkereste Jacques Le Goff, az *Európa születése* című tekintélyes nemzetközi könyvsorozat főszerkesztője: írna valamit ő is a vállalkozás számára. Ecónak eszébe jutott régi gyűjtőszöveggyűjteménye és az annak nyomán összeálló gyűjteménye: a képzeletbeli-okkult-mesterséges nyelvekkel foglalkozó régi könyvekből álló „holdkóros”- „mágikus”- „pneumatikus” szemiológiai könyvtára. Erre a furcsa könyvtárra alapozva megírta hát magának ennek a különös vállalkozásnak a kultúrtörténetét.

Európa: a sokféleségen keresztül érvényesülő egység óriásjelképe. Eco „Európa-könyve”: egyszerre az egységkeresés előtti főhajtás és egyszerre a sokféleség dicsérete. (*Atlantisz*)

Percz László